

GUNNAR EKELÖF

SAMOTHRAKE

En demokratisk växelsång

Navigare necesse,
vincere non necesse.

PROLOGEN

(i oljekläder, mot bakgrund av klippor, bränningar och horisont):

Jag kommer av ett brusand' hav:
Mång farkost såg jag gå i kvav,
mång sjömans själ för vind och våg
på Evighetens hav jag såg.

Ett väldigt långskepp såg jag där,
bemannat av en roddarhär.
Det var på väg mot okänd hamn:
De Dödas Skepp var skeppets namn.

I djupen skådade jag ner
och såg så mycket som skett och sker,
men över Leviathans skam
liksom på glas flöt skeppet fram.

Dess reling hette Horisont,
dess åror Sund och Hellespont.
Dess framstam bar i molnskulptur
en grekisk Nike, en Merkur.

Envar med tårar, blod och svett
för mänsklig färd en väg berett,
envar som hållit mänsklig tro,
han skall i detta skeppet ro.

GUNNAR EKELOF

Hur längesedan striden stod —
han lever med oss, i vår blod.
Han sjunker aldrig djupt i grund
Han rör med oss i denna stund.

Och den som levat livet bäst
är den som lidit döden mest . . .

(Hans ansikte förvandlas till oigenkännlighet. Han försvinner.)

RÖST FRÅN HÖGER:

I fear thee, Ancient Mariner . . .

RÖST FRÅN VÄNSTER:

Be calm, thou Wedding-Guest!

*

(Stranden dras undan åskådarens fötter.
Horisonten liksom växer, spärrar blicken.
Man ser framstammen av en antik galär, inifrån, som befunne man
sig i en akterligare del av skeppet.
Den samothrakensiska Nike, blekt antydd som en molnbild, syns
över havshorisonten långt bort, till hälften bortvänd.
Utefter de från stäven fallande relingarna sitter roddare som hjälper
rodden med sång.
Upprätt mitt ibland dem står deras föresångare.)

FÖRESÅNGAREN:

När din tid blir
skall du ta din plats
på förligaste bänken,
tills nästeman avlöser dig:
Då flyttas du ett steg mot akter.
Aldrig når du till aktern,
aldrig till platsen vid styråran.
Aldrig når du ens mittskepps.

EN RODDARE:

Finns det en styråra?

SAMOTHRAKE

NÄSTE RODDARE:

Finns det ett mittskepps?

FÖRESÅNGAREN:

Fråga en annan!
Min plats är här framme bland roddarna,
här bland de taktfast roende.
Jag vet ingen annan plats.

KÖR:

O taktfast, taktfast!
O min årtull, jag sliter dig taktfast!
Stort är skeppet,
ändlös är raden av åror.
Lång är rodden.

EN RODDARE:

Finns där ett hjälpande segel?

NÄSTE RODDARE:

Kanske finns där ett segel . . .

FLERE:

Molnen är segel!

EN RODDARE:

Vem halar an skoten?

NÄSTE RODDARE:

Vem halar an brassarna?

FLERE:

Det sköter en annan!

KÖR:

O taktfast, taktfast
ror jag mitt skepp i hamn.

FÖRESÅNGAREN:

Vi som ännu ror främst
är närmast till segern,
till henne, den mäktiga jungfrun,
okuvligt skridande fram
i den väldiga vindens veck,
huvudlös, armlös,
ändå en oskärad jungfru,
skridande före oss
genom leden av vidunder
som skeppets ögon skådar.

KÖR:

O taktfast, taktfast!
O min årtull, jag sliter dig taktfast!
Stort är havet,
ändlös är vågornas vandring.
Lång är tiden.

EN RODDARE:

Finns det en hamn där förut?

NÄSTE RODDARE:

Kanske finns det en hamn...

FLERE:

I molnen är lockande hamnar!

EN RODDARE:

Vem lägger fast trossarna?

NÄSTE RODDARE:

Vem går i land bland de höga husen,
tigande, undrande, ändå i hamn?

FLERE:

Det gör någon annan.

KÖR:

O hamn, hamn!
Vi sjunger om hamn.

FÖRESÅNGAREN:

Vi som ror främst
är de närmaste till dig, Nike!
Din veckrika klädnad
fladdrar oss tätt om kinden,
smecker och slår
och viskar ditt lösenord:
Så länge som Stenbocken klättrar
och Kräftan går kräftgång,
håll ut! Buckanjärer!

(Svarande röster, som gällde det ett upprop, somliga dröjande,
andra beslutsamma, från olika håll, småningom mer och mer
avlägsna, bortdöende, knappt hörbara:)

RÖSTERNA:

O Mort, vieux capitaine!

Captain! My Captain!

Kustbroder!

Sing Sailor Oh!

Lettre de Marque!

Okänd!

Namnlös!

Okänd!

Enbent, enögd!

Five fadom deep...

I mastkorgen, alltid i mastkorgen...

Leif!

Es Sindibad!

Ithaka! Ithaka!

Fenikier sökande Ofir...

(kvinnoröst)

Och Saba sökande Salomo...

(avlägset)

Kreter! Minoer!

(allt avlägsnare)

Barn av Nilen,
paddlande dödsskeppet!

(grottljkt)

Paddlande djungelinvånare!

KÖR:

Av verklighet sagor, av sagor verklighet! —

FÖRESÅNGAREN:

Och ni där allra längst akteröver,
ni crawlande, ni simmande:
Håll ut intill Landkrabbans död!

KÖR:

O taktfast, taktfast!
O min årtull, jag sliter dig taktfast!
Stor är döden,
ändlös är raden av dödar.
Lång är kampen,
mot havet, med havet,
men evigt är havet.

EN RODDARE:

Finns där en seger?

NÄSTE RODDARE:

Kanske finns där en seger...

EN RODDARE:

Vem vinner seger?

NÄSTE RODDARE:

En annan, alltid en annan.

EN RODDARE (långt):

Ändå är ingen ibland oss
död utan seger...

FLERE:

Jungfru bland molnen i storm!

FÖRESÅNGAREN:

Jungfru, du är vår seger!
Du är oss segel och hamnar och moln
och du är vår seger!

KÖR:

O taktfast, taktfast,
trofast
ror vi ditt skepp i hamn.

(Också de försvinner. Den samothrakensiska Nikes molnbild för-
flyktigas över havshorisonten.)